

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/wideorelacje-spoty-i-do/143441,Wystawa-Gorzki-pokoj-Traktat-ryski-1921-r-na-pl-Szczepanskim.html>
18.04.2024, 11:39

Wystawa „Gorzki pokój. Traktat ryski 1921 r.” na pl. Szczepańskim

Do 23 maja 2021 r. na pl. Szczepańskim w Krakowie można oglądać wystawę, która prezentuje losy Polaków, Białorusinów i Ukraińców w kontekście postanowień traktatowych.

Podczas spotkania z dziennikarzami, które inaugurowało ekspozycję, dr hab. Filip Musiał, dyrektor krakowskiego Oddziału IPN, mówił:

Traktat ryski to jedno z ważniejszych wydarzeń wieńczących starania o przebieg granicy wschodniej po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Na wystawie, która przyjechała do nas z Warszawy, gdzie od 18 marca 2021 r. była prezentowana na Zamku Królewskim, przypominamy wojnę polsko-bolszewicką, preliminaria pokojowe z października 1920 r. i zapisy traktatu negocjowanego w Rydze, podpisanego 18 marca 1921 r. Mówimy o pokoju gorzkim, ponieważ nie udało nam się w pełni wykorzystać możliwości, jakie dawało zwycięstwo w bitwach Warszawskiej i Niemeńskiej. Z drugiej strony w konsekwencji tego pokoju nadzieje na niepodległe państwo utraciła Ukraina, która w czasie wojny polsko-bolszewickiej była naszym sojusznikiem. Mówimy wreszcie, że był to pokój gorzki, ponieważ poza granicami Rzeczypospolitej znalazło się około półtora miliona Polaków. Z końcem lat 30. XX wieku doszło do tzw. operacji polskiej NKWD, w konsekwencji której wymordowano ponad 100 tys. naszych rodaków. Właśnie tych, którzy zostali po wschodniej stronie granicy ustalonej w Rydze.

Założeniem ekspozycji jest nakreślenie genezy traktatu pokojowego, zawartego po zwycięskiej wojnie Polski z sowiecką Rosją, a także ukazanie jego konsekwencji w krótkiej historii dwudziestolecia oraz na dłuższym tle relacji polsko-rosyjskich, w tym polsko-sowieckich. Część zdjęć pochodzi z prywatnych zbiorów Stanisława Grabskiego, głównego architekta traktatu ze strony Polski, zdeponowanych w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Autorem wystawy jest Adam Hlebowicz, dyrektor Biura Edukacji

Narodowej IPN. Koncepcję plastyczną stworzył Jarosław Kłaput.

Ekspozycja prezentowana była na dziedzińcu Zamku Królewskiego w Warszawie. Po Krakowie zostanie przeniesiona do Nowego Targu (koniec maja – czerwiec) i Nowego Sącza (lipiec).

Traktat Ryski

8 marca 2021 r. minęła 100. rocznica podpisania traktatu pokojowego w Rydze, kończącego wojnę polsko-bolszewicką, na mocy którego zostały wyznaczone granice państwa polskiego na wschodzie. Formalnie pokój zawarła Rzeczpospolita Polska z Białoruską i Ukraińską Republiką Sowiecką. Traktat ryski oznaczał odrodzenie Europy Środkowej. Nie tylko regulował warunki współistnienia Polski i bolszewickiej Rosji, ale de facto potwierdzał niepodległość państw bałtyckich. Zawarcie traktatu ryskiego nie byłoby możliwe, gdyby nie wcześniejsze zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej pod Warszawą i w bitwie nad Niemnem.

W Rydze nie zostały uregulowane kwestie Wileńszczyzny i Małopolski wschodniej. Przynależność tych obszarów do Polski oraz ustalenia pokoju ryskiego mocarstwa alianckie uznały dopiero w 1923 r. na mocy decyzji Rady Ambasadorów.

Traktat ryski oznaczał formalne potwierdzenie powstrzymania marszu bolszewickiej Rosji na zachód, co samo w sobie było sukcesem. Jednak ani Niemcy, ani Związek Sowiecki nie chciały pogodzić się z istnieniem niepodległego państwa polskiego. Pokój osiągnięty na mocy traktatu ryskiego przetrwał zaledwie 20 lat. Zburzył go rozbiór Polski dokonany przez Rzeszę Niemiecką i Związek Sowiecki we wrześniu 1939 r.

Patronat nad wystawą IPN „Gorzki pokój. Traktat ryski 1921 r.” objęły: Polskie Radio, Rzeczpospolita, Do Rzeczy, TVP Historia i TVP Polonia.

 100 HISTORIA TVP POLONIA POLSKIE RADIO Do Rzeczy IPN/Rzeczpospolita

Wystawa „Gorzki pokój.
Traktat ryski 1921 r.”
na pl. Szczepańskim -
fot. Zaneta Wierzgacz
(IPN)

Wystawa „Gorzki pokój.
Traktat ryski 1921 r.”
na pl. Szczepańskim -
fot. Zaneta Wierzgacz
(IPN)

Wystawa „Gorzki pokój.
Traktat ryski 1921 r.”
na pl. Szczepańskim -
fot. Zaneta Wierzgacz
(IPN)

Wystawa „Gorzki pokój.
Traktat ryski 1921 r.”
na pl. Szczepańskim -
fot. Zaneta Wierzgacz
(IPN)